

(กสม. แลงข่าวเด่นประจำสัปดาห์ ครั้งที่ 15/2569)

กสม. เผยผลการตรวจสอบกรณีพบห้อง VIP ผู้ต้องขังในเรือนจำพิเศษกรุงเทพฯ

ซึ่งเป็นการเอื้อประโยชน์โดยมิชอบและละเมิดสิทธิมนุษยชน

- มีหนังสือถึงนายกฯ เร่งรัด ครม. ยืนยันร่างกฎหมายอากาศสะอาดภายใน 60 วัน นับแต่วันประชุมรัฐสภาครั้งแรก
เตรียมจัดเวทีผ่าทางออกวิกฤต PM 2.5 6 พ.ค. นี้

วันศุกร์ที่ 1 พฤษภาคม 2569 เวลา 10.00 น. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) โดยนายสันต์ ภัยหลีกลี้ และ นางสาวศยามล ไกยูรวงศ์ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ แลงข่าวเด่นประจำสัปดาห์ ครั้งที่ 15/2569 โดยมีวาระสำคัญดังนี้

1. กสม. เผยผลการตรวจสอบกรณีพบห้อง VIP ผู้ต้องขังในเรือนจำพิเศษกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นการเลือกปฏิบัติเพื่อเอื้อประโยชน์โดยมิชอบและละเมิดสิทธิมนุษยชน

นายสันต์ ภัยหลีกลี้ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เปิดเผยว่า ตามที่ปรากฏกรณีชุดปฏิบัติการพิเศษของกรมราชทัณฑ์ตรวจค้นเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานครเมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2568 และพบห้องลับที่ถูกดัดแปลงเป็นห้องรับรองพิเศษ (VIP) เพื่ออำนวยความสะดวกและให้บริการแก่กลุ่มผู้ต้องขังชาวจีนและผู้มีอิทธิพลที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมข้ามชาติ กสม. ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2568 เห็นว่า การกระทำของเจ้าหน้าที่เรือนจำพิเศษกรุงเทพฯ ส่งผลกระทบต่อหลักความเสมอภาคอันเป็นสาระสำคัญของสิทธิมนุษยชน จึงมีมติให้หยิบยกเรื่องดังกล่าวขึ้นตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ตามนัยมาตรา 34 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560

กสม. ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงจากทุกฝ่าย หลักกฎหมาย และหลักสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องแล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 4 และมาตรา 27 บัญญัติรับรองและคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล พร้อมทั้งห้ามการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ไม่ว่าด้วยเหตุแห่งถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ สถานะของบุคคล หรือฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม หลักการดังกล่าวย่อมใช้บังคับแก่บุคคลทุกคน รวมถึงผู้ต้องขังด้วย สอดคล้องกับข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (Mandela Rules) ซึ่งกำหนดให้ปฏิบัติต่อผู้ต้องขังโดยไม่เลือกปฏิบัติและเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และกำหนดให้มีระบบตรวจสอบเรือนจำทั้งภายในและโดยหน่วยงานอิสระภายนอก เพื่อความโปร่งใสและเกิดความรับผิดชอบ

จากการตรวจสอบปรากฏข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2568 เจ้าหน้าที่จากกรมราชทัณฑ์ได้สนธิกำลังร่วมกับเจ้าหน้าที่จากเรือนจำอีก 11 แห่ง เข้าดูโจมตรวจค้นเรือนจำพิเศษกรุงเทพฯ พบอดีตผู้บัญชาการเรือนจำพิเศษกรุงเทพฯ และคณะเลขานุการในพื้นที่บริเวณอาคารที่ทำการ นอกจากนี้ยังพบนายหน้าชาวจีนกับผู้หญิงชาวจีนอีก 1 คน อยู่ด้านนอกห้อง VIP โดยภายในห้องดังกล่าวมีผู้ต้องขังชาวจีนกับ

ผู้หญิงชาวจีนที่นายหน้าจัดหามากำลังปฏิบัติภารกิจส่วนตัว ซึ่งช่วงเวลาก่อนหน้านั้นในวันเดียวกันมีครอบครัวผู้ต้องขังทั้งชาวไทยและชาวจีนมาพบผู้ต้องขังที่ห้อง VIP นี้ด้วย ทั้งที่เป็นวันหยุดราชการและห้ามมิให้บุคคลภายนอกพบผู้ต้องขัง หลังเหตุการณ์จู่โจมตรวจค้นดังกล่าว กรมราชทัณฑ์ได้ตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงพบว่า พฤติการณ์ของอดีตผู้บัญชาการเรือนจำ และเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ 1 ราย เข้าข่ายปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบและไม่เป็นไปตามระเบียบราชการ จึงได้รายงานผลต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเพื่อพิจารณา ซึ่งต่อมากกระทรวงยุติธรรมมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรงกับผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยอยู่ระหว่างขั้นตอนการสอบสวน สำหรับพฤติกรรมปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบและไม่เป็นไปตามระเบียบราชการซึ่งเข้าข่ายการทุจริต อยู่ระหว่างการตรวจสอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงเชื่อได้ว่าเจ้าหน้าที่เรือนจำพิเศษกรุงเทพฯ มีพฤติการณ์เอื้อประโยชน์โดยมิชอบต่อผู้ต้องขังชาวจีนรวมถึงผู้ต้องขังบางคนจริง

จากการชี้แจงข้อเท็จจริงของผู้แทนกรมราชทัณฑ์และเรือนจำพิเศษกรุงเทพฯ พบว่า การเอื้อประโยชน์แก่ผู้ต้องขังบางราย ทั้งในเรื่องการเยี่ยมญาติในลักษณะเป็นครอบครัวและการใช้บริการทางเพศ มีสาเหตุเกิดจากการมิได้ปฏิบัติตามขั้นตอนที่กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกำหนดไว้อย่างเคร่งครัด โดยอดีตผู้บัญชาการเรือนจำพิเศษกรุงเทพฯ มีพฤติการณ์สั่งการด้วยวาจาให้เลขานุการเบิกตัวผู้ต้องขังออกจากการควบคุมตามปกติเพื่อเลี่ยงการจัดทำเอกสารหลักฐาน ประกอบกับเป็นคำสั่งของผู้บังคับบัญชาระดับสูงส่งผลให้เจ้าหน้าที่ได้บังคับบัญชาผู้ควบคุมตัวผู้ต้องขังไม่กล้าคัดค้านหรือบันทึกข้อมูลการเบิกตัวดังกล่าวไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งไม่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ประกอบระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการเยี่ยม การติดต่อของบุคคลภายนอกกับผู้ต้องขัง และการเข้าคู่มือการหรือติดต่อการงานกับเรือนจำ พ.ศ. 2561

จากการตรวจสอบยังปรากฏข้อเท็จจริงอีกว่า การให้ผู้ต้องขังใช้ห้อง VIP มักเกิดขึ้นในช่วงวันหยุดราชการซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานจำนวนน้อย ประกอบกับห้อง VIP เป็นพื้นที่เฉพาะสำหรับผู้บริหาร ทำให้การรับรู้ของเจ้าหน้าที่เป็นไปโดยจำกัด ส่งผลให้กลไกการตรวจสอบภายในไม่อาจทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น การที่เจ้าหน้าที่เรือนจำพิเศษกรุงเทพฯ มีพฤติการณ์เอื้อประโยชน์โดยมิชอบต่อผู้ต้องขังชาวจีนรวมถึงผู้ต้องขังบางคน ส่งผลให้ผู้ต้องขังส่วนใหญ่ได้รับการปฏิบัติในสาระสำคัญเดียวกันที่แตกต่างออกไปไม่สอดคล้องกับหลักความเสมอภาคและการไม่เลือกปฏิบัติซึ่งเป็นหลักการสำคัญของสิทธิมนุษยชนที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) และ Mandela Rules ให้การรับรองและคุ้มครองไว้ และเมื่อการเอื้อประโยชน์ดังกล่าวมิได้กระทำโดยชอบด้วยกฎหมายหรือระเบียบที่เกี่ยวข้อง จึงรับฟังได้ว่า การกระทำของเจ้าหน้าที่เรือนจำพิเศษกรุงเทพฯ กรณีนี้เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน และเห็นควรส่งรายงานผลการตรวจสอบฉบับนี้ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ใช้ประกอบการพิจารณาตามหน้าที่และอำนาจต่อไป

ด้วยเหตุผลข้างต้น กสม. ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2569 จึงมีมติให้มีข้อเสนอแนะไปยังกระทรวงยุติธรรมให้เร่งรัดการดำเนินการของคณะกรรมการสอบสวนตามคำสั่งกระทรวงยุติธรรม ที่ 240/2568 ลงวันที่ 24 พฤศจิกายน 2568 รวมทั้งให้รายงานความคืบหน้าผลการดำเนินการต่อสาธารณชนเป็นระยะ เพื่อสร้างการรับรู้ ความเชื่อมั่น และความไว้วางใจของประชาชนต่อระบบงานราชทัณฑ์ และให้กรมราชทัณฑ์สั่งการกำชับให้บุคลากรของเรือนจำและทัณฑสถานทุกแห่ง ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 และระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการเยี่ยม การติดต่อของบุคคลภายนอกกับผู้ต้องขัง และการเข้าคูักิจการหรือติดต่อการทำงานกับเรือนจำ พ.ศ. 2561 รวมทั้งมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านการควบคุมผู้ต้องขัง (Standard Operating Procedures for Custodial Measures: SOPs) อย่างเคร่งครัด เพื่อป้องกันมิให้เกิดการเลือกปฏิบัติในลักษณะเดียวกันหรือคล้ายคลึงกันนี้ขึ้นอีก

พร้อมกันนี้ ให้กระทรวงยุติธรรมและกรมราชทัณฑ์ขยายผลการดำเนินการในลักษณะเดียวกับเรือนจำพิเศษกรุงเทพฯ ไปยังเรือนจำและทัณฑสถานทุกแห่ง เพื่อขจัดปัญหาการเลือกปฏิบัติต่อผู้ต้องขังและพฤติกรรมที่มีขอบของเจ้าหน้าที่ด้วย

2. กสม. มีหนังสือถึงนายฯ เร่งรัด กรม. ยืนยันร่างกฎหมายอากาศสะอาดภายใน 60 วัน นับแต่วันประชุมรัฐสภาครั้งแรก เตรียมจัดเวทีผ่าทางออกวิกฤต PM 2.5 ร่วมภาครัฐ ภาคประชาสังคม และพรรคการเมือง 6 พ.ค. นี้

นางสาวศยามล ไกยูรวงศ์ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เปิดเผยว่า สถานการณ์ปัญหาหมอกพิษทางอากาศจากฝุ่น PM 2.5 ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในภาคเหนือและในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนในวงกว้าง คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการตรวจกฎหมายเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศที่มีผลกระทบต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยที่ผ่านมา เมื่อเดือนสิงหาคม 2566 กสม. มีหนังสือถึงนายกรัฐมนตรีแจ้งข้อเสนอแนะกรณีปัญหามลภาวะทางอากาศในพื้นที่ 8 จังหวัด ภาคเหนือตอนบน ต่อมาเมื่อเดือนมีนาคม 2567 มีหนังสือถึงประธานวุฒิสภาและประธานสภาผู้แทนราษฎร ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติบริหารจัดการเพื่ออากาศสะอาด ซึ่งในเวลานั้นมีการเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร 7 ฉบับ และเมื่อเดือนธันวาคม 2568 มีหนังสือถึงนายกรัฐมนตรีแจ้งข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศจากฝุ่น PM 2.5 อย่างไรก็ตาม เมื่อมีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2568 ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวที่อยู่ระหว่างการดำเนินการของวุฒิสภาจึงเป็นอันตกไป

กสม. เห็นว่า ปัจจุบันประชาชนยังคงประสบปัญหาจาก PM 2.5 ที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและการดำเนินชีวิตประจำวันอย่างร้ายแรงและไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ อีกทั้งประเทศไทยอยู่ระหว่างกระบวนการเข้าเป็นสมาชิกขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) ซึ่งให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อมาตรฐานด้านอากาศสะอาดและนโยบายสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน ดังนั้น เพื่อให้ประเทศไทยมีกฎหมายที่จะเป็นกลไกสำคัญในการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนและหลักการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล โดยเฉพาะหลักการป้องกัน

หลักการระงับไว้ก่อน หลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย และหลักการกระจายอำนาจ ล่าสุด ประธาน กสม. (นางสาวพรประไพ กาญจนรินทร์) จึงมีหนังสือ ลงวันที่ 23 เมษายน 2569 ถึงนายกรัฐมนตรี ขอให้เร่งรัดคณะรัฐมนตรียื่นร่างพระราชบัญญัติบริหารจัดการเพื่ออากาศสะอาด พ.ศ. ภายในกรอบระยะเวลา 60 วัน นับแต่วันเรียกประชุมรัฐสภาครั้งแรกภายหลังการเลือกตั้งทั่วไป ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 147 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กล่าวเพิ่มเติมว่า สิทธิในสิ่งแวดล้อมที่ดีจากการมีอากาศที่สะอาดคือสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนพึงได้รับ ปัญหามลพิษทางอากาศในประเทศไทยมีแหล่งกำเนิดจากหลายภาคส่วน ทั้งภาคอุตสาหกรรม ภาคคมนาคม ภาคป่าไม้ ภาคเกษตรกรรม ภาคเมือง รวมทั้งจากมลพิษข้ามพรมแดน ซึ่งส่งผลกระทบต่อสิทธิในสุขภาพของประชาชน สิทธิทางเศรษฐกิจและมาตรฐานการครองชีพ รวมถึงตลอดทั้งสิทธิในการรับรู้ข่าวสาร เช่น การแจ้งเตือนสถานการณ์ฝุ่นที่รวดเร็วครอบคลุม และเข้าใจง่าย โดยธนาคารโลก (World Bank) ประเมินความเสียหายทางสุขภาพจากมลพิษทางอากาศของไทยมีมูลค่ากว่า 45,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือคิดเป็นร้อยละ 3.89 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อนักในภาคการท่องเที่ยว

ในการนี้ เพื่อผนึกกำลังของทุกภาคส่วนในประเทศไทยในการหาทางออกเพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤตฝุ่น PM 2.5 ซึ่งเป็นปัญหาเร่งด่วน กสม. จึงมีกำหนดจัดเวทีเสวนา “ผนึกกำลังฝ่าทางออกวิกฤตฝุ่น PM 2.5 การคุ้มครองสิทธิและการก้าวต่อไปของกฎหมายอากาศสะอาด” ในวันพุธที่ 6 พฤษภาคม 2569 เวลา 09.00 – 16.30 น. ณ โรงแรมรามารการ์เด้นส์ กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหา ผลกระทบและแนวทางการแก้ไขปัญหา PM 2.5 ร่วมกับภาครัฐ ภาคประชาสังคม นักวิชาการ และพรรคการเมือง โดยจะรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะในการปรับปรุงกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศในประเทศไทยต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

1 พฤษภาคม 2569